

РЕЦЕНЗИЯ

ЛЕСОТЕХНИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ФАКУЛТЕТ ПО ГОРСКО СТОПАНСТВО
Регистрационен индекс на дата
01С-6007/20.08.24г.

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научната специалност „Организация и управление на производството“ (горско стопанство и горска индустрия)

Автор на дисертационния труд: Николай Александров Ташев, редовен докторант към катедра „Лесоустройство и управление“ при Лесотехническия университет, гр. София

Тема на дисертационния труд: „Възможности за развитие на устойчив туризъм в горски територии в Средни Родопи“

Член на научното жури: проф. д-р Николай Карев Карев ХТМУ – София, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научната специалност „Организация и управление на производството“ (по отрасли), определен за член на научното жури със заповед № РД-ЗПС-406/28.06 2024 год. от Ректора на ЛТУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Магистър Николай Александров Ташев е роден в гр. Санкт Петербург, област Ленинградска, Руска Федерация на 04.09.1984 год.

През периода септември 1990 - май 1998 год. завършва последователно начално и основно образование в Общообразователното училище към Посолството на Руската Федерация в Република България. Средно образование получава в Американския колеж в София през май 2003 год. През периода септември 2003 – юни 2004 год. завършва първи курс на специалност Горско стопанство в Лесотехнически университет, а през периода септември 2011 – май 2014 год. завършва ОКС „Бакалавър“, специалност „Алтернативен туризъм“ във факултета по „Стопанско управление“, на същият университет. Обучението си продължава в Лесотехническия университет, като през периода септември 2014 – февруари 2016 год. придобива ОКС „Магистър“, специалност „Стопанско Управление“, във факултета по „Стопанско управление“. За постигнати резултати по време на обучението си в бакалавърска и магистърска степен Николай Ташев е обявен за първенец на випуските. През периода 2003 – 2019 год. докторанта е работил в сферата на туризма.

Зачислен е като редовен докторант през февруари 2019 г. към катедра „Маркетинг и алтернативен туризъм“ с тема: „Възможности за развитие на устойчив туризъм в горски територии в Средни Родопи“ с научен ръководител доц. д-р Емил Кичуков – ЛТУ и научен консултант доц. д-р Владимир Владимиров от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания към БАН. Отчислен е с право на защита от януари 2023 г.

Николай Александров Ташев владее английски и руски езици, ползва немски език. Има добри компютърни умения.

2. Актуалност на проблема.

Дисертационният труд е посветен на проблем свързан с установяване на възможностите за развитие на устойчив туризъм в горски територии на Средни Родопи. Извършените анализи показват, че значението на туристическата дейност непрекъснато нараства. Това се потвърждава от данните на Световната организация по туризъм към ООН (UNWTO), според които се наблюдава ежегодно увеличение на броя на туристическите посещения, приходите от туризъм и на заетите в туристическия сектор. Това превръща сектора в инструмент за осъществяване на икономически растеж и социално развитие в рамките на онези места, които желаят да бъдат възприемани като туристически дестинации. От друга страна изследванията по разработваната тема са слабо засегнати в научните разработки досега. Основната част от тях са свързани с география, като организационно-икономическата страна на въпроса практически не е изследвана. Търсенето и предлагането на решения за оценка степента на устойчивост в развитието на туристическата среда в Средни Родопи, непрекъснато нарастващото значение на туристическата дейност и липсата на научни разработки по темата на дисертационния труд определят актуалността на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

3. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния обзор.

В литературния обзор са включени 164 литературни източника /30 на кирилица, 51 на латиница и 83 он лайн заглавия/ свързани с темата на проучването. Литературният обзор е задълбочен и включва въпроси свързани с: историческото развитие на туризма; разликите между устойчив и масов туризъм; стандартите за определяне и записване на защитените територии; нормативната уредба определяща защитените територии в България и горските територии; природните територии и развитието на туризма по света; устойчивия туризъм и документите касаещи неговото развитие; моделите на устойчив туризъм и предпоставките за изграждането им; националните стратегии и законовите рамки за развитие на туризма. Въз основа на извършения литературен обзор, където е направен критичен анализ на състоянието и проблемите в изследваната област, в който се привеждат и обсъждат резултати и на други автори, може да се направи извода, че докторанта е запознат с научните разработки и постиженията в областта която изследва и може творчески да интерпретира литературния материал в полза на разработката на дисертацията. Степента на познаване състоянието на проблема се потвърждава и от представените в дисертационния труд снимки на еко пътеки в Средни Родопи, личен архив на автора.

4. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана. Тя изисква да се установят и оценят организационните форми на алтернативен туризъм в горските територии на Средни Родопи, които водят до устойчиво развитие на туризма в региона.

За изпълнението на целта са поставени и решени пет задачи, които

очертават насоките на изследователските търсения на докторанта. Те включват:

1. Установяване същността на устойчивия туризъм и изследване на формите, подходящи за практикуване в природни и горски територии;

2. Обобщаване на основните методи за анализ на устойчивостта при различни организационни форми на туризъм;

3. Разработване на адаптирана методика за оценка на устойчивостта при различни форми на туризъм в Средни Родопи според съотношението на търсенето и предлагането в сферата на туризма в разглеждания регион;

4. Оценяване устойчивостта и определяне на насоките за нейното подобряване при различни форми на алтернативен туризъм в Средни Родопи;

5. Оценяване икономическият принос на избраните организационни форми на туристическо предлагане.

Обекта на изследване е сполучливо избран. Това са териториите на общините – Смолян, Чепеларе, Асеновград, Борино, Девин и Баните, наричани в съвкупност Средни Родопи.

Предмета на изследването - организационните форми на алтернативен туризъм в горските площи в региона на Средни Родопи е значим от социална и икономическа гледна точка.

Работната хипотеза се основа на твърдението, че следвайки изискванията за „устойчивост“ в района могат да бъдат развивани повече и по-разнообразни форми на устойчив алтернативен туризъм, както и комбинациите им, особено тези, подходящи за практикуване в горските територии и съобразени с ресурсите и спецификите на региона, което ще доведе до разрешаването на важни социално-икономически проблеми и ще увеличи туристическата популярност и привлекателност на района

Реализирането на поставената цел и изпълнението на задачите в дисертационния труд е постигнато с подходящи за провеждане на изследването традиционни подходи и методи. Използваният, разработен от автора иновативен методически подход за събиране, обработка и оценка на информация за развитието на туризма в разглеждания район дава възможност да се извърши оценка на състоянието на туристическата среда, да се установят възможностите за развитие на устойчив туризъм в горски територии в Средни Родопи и да се направят препоръки, които да подобрят и стабилизират устойчивото развитие на туризма и свързаната с него среда в разглеждания район. Приложението на използваните подходи на изследване е извършено в съчетание на методите на анализа и синтеза, графичен и табличен методи, методи на допитване и наблюдение, методи на експертните оценки, метод на анкетните проучвания, SWOT анализ.

5. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Представеният дисертационен труд е добре онагледен с 38 таблици, 34 фигури, 14 снимки обозначени като фигури и 9 снимки, които не са номерирани и обозначени в текста на дисертацията. За добрата онагледеност спомагат и представените в края на дисертацията списък с използваните съкращения и шестте приложения включващи: календар на ежегодните събития в Средни Родопи; две анкети съответно за проучване мнението на туристите и на представителите на туристическия сектор; таблица с резултатите от анкетите „Туристи“; таблица с резултати от анкетите „Предприемачи и списък на 50 вида покритосеменни растения,

които най-често са обект на специализирани посещения (ботанически туризъм) в района на Средни Родопи.

Графичното, табличното и снимково представяне на резултатите в глава трета е направено по подходящ начин за онагледяване и коментиране на изследваните фактори и показатели. Начина по който са представени анализите на резултатите от проучванията сред предприемачите и сред туристите улесняват възприемането на анализираната информация. Считам, че онагледеността на представените и получените резултати е напълно достатъчна.

6. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Дисертационният труд е разработен върху 216 страници. Основният текст е 202 страници включващи въведение, изложение и заключение. Останалите включат списък с използваната литература, използваните съкращения и приложения. Изложението е структурирано в три глави. Първа глава е с теоретична насоченост. В нея се анализира и систематизира информация от различни литературни източници относно същността на устойчивия туризъм и възможностите за развитие и практикуване на туризъм в природните и горските територии. Във втора глава на база обобщена информация от различни автори са представени научните подходи за определяне на понятието „устойчиво развитие на туризма“ - във връзка с особеностите на териториалното развитие и възможностите за моделиране на устойчивото развитие на природно-ориентирания и екологичен туризъм. Представен е и използваният от автора методически подход на експерименталното изследване - Собствен модел на изследване, на базата на териториално проучване. Предложеният модел цели да се събере актуална информация по поставени въпроси, отнасящи се до трите стълба на устойчивото развитие - икономически ползи, социални аспекти на туристическата среда и взаимодействие с природата и околната среда. Трета глава на дисертационния труд е с приложен характер. В нея на база получената информация е извършен анализ на състоянието и са разгледани възможностите за осъществяване на устойчив туризъм в горските територии на Средни Родопи. Описани са националните стратегии и действащите планове в областта на туризма, съществуващата законодателна рамка на страната, осигуряваща политическите условия за развитие на туризма, както и заинтересуваните страни от развитието на туризма на различните равнища на териториално деление на страната. Представени са съществуващите екопътеки по общини с подробна информация за всяка една. В тази глава е направен и задълбочен анализ на получените резултати от проведеното анкетно проучване сред предприемачите и туристите. Сравнени са получените резултати от еднакви и близки въпроси при двете анкетиранни групи за състоянието на туристическата среда и нейните посетители в Средни Родопи. Определена е степента на устойчивост на туристическите форми в Средни Родопи, както и силните и слабите страни на туристическата среда по отношение на устойчивостта на развитието ѝ.

Въз основа на събраната информация и нейния анализ са предложени шест добре формулирани препоръки за поддържане и повишаване на нивото на устойчивост, темпа на развитие на туристическата среда и отделните форми алтернативен туризъм в Средни Родопи.

Използваната литература включва 216 източника свързани с темата на дисертационния труд. Те са цитирани правилно в текста на дисертацията и

показват добрата осведоменост на автора относно разработваната тема.

7. Приноси на дисертационния труд.

Запознаването с дисертационния труд позволява да се прецени, че предварително поставената цел на изследването е постигната а поставените задачи са получили решение. Следствие на това са формулирани приноси:

- Изследвани са шест общини – Асеновград, Чепеларе, Смолян, Борино, Девин, Баните, обобщено Средни Родопи, и туристическата среда в тях. Районът е посещаван многократно в периода 2020 – 2023 г., като е събрана информация от местни източници, обходени и описани са популярните маршрути, събрани са данни за състоянието на туризма и свързаното с него пространство според 271 представители на туристите и местните представители на туристическия сектор.

- Съставен е годишен събитийен календар за мероприятията, провеждани ежегодно или периодически на територията на Средни Родопи

- Приложен е иновативен за района подход за събиране, обработка и оценка на информацията за развитието на туризма. Той се основава както на обективни факти, така и на персоналните впечатления на туристите и предприемачите от отделни аспекти на туристическата среда.

Посочените приноси могат да се определят като научно-приложни. Те са свързани с обогатяване и конкретизиране на съществуващи научни знания и приложение на конкретен подход за решаване на проблем с формулирани изводи и препоръки за практиката.

8. Оценка за степента на личното участие на дисертанта в приносите.

Посочените приноси са лично дело на докторанта. Моята преценка е, че докторанта участва лично в изготвянето на литературната справка, разработването на методическия подход за събиране на информация, обработката и анализа на получените резултати и формулирането на изводите, препоръките и приносите.

9. Критични бележки и въпроси.

Нямам съществени критични бележки към разработения дисертационен труд.

Според мен за постигане на еднаквост при разработване на дисертационния труд е добре фигурите /снимките/ от стр. 45 до 47 да бъдат номерирани и обозначени в текста на дисертацията, както са номерирани и обозначени фигурите /снимките/ в глава трета. За придобиване на по-добра представа за съдържанието на отделните точки е било добре подточките от 3.1.3.1 до 3.1.3.7 от трета глава да се включат в съдържанието на дисертационния труд. За по-добра четимост е добре да е потърсена възможност таблица 3.23 да бъде вместена на един лист. Това са препоръки които авторът би могъл да вземе в предвид при бъдещата си работа.

Имам следния въпрос към докторанта: С какво планината Родопи привлича туристи и каква е причината като обект на изследване да се избере района на Средни Родопи?

10. Публикувани статии и цитирания.

По темата на дисертацията са представени четири публикации. Две в

съавторство с научния ръководител и две самостоятелни.

В приложената справка не са посочени цитирания.

11. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани. Отраженията в науката - използване и цитиране от други автори.

Публикациите са докладвани на конференции с международно участие и са отпечатани в сп. Управление и устойчиво развитие и в научни сборници от международна конференция, провеждана в Кутаиси и Батуми, Грузия. Те отразяват основни части от съдържанието на дисертационния труд и постигнатите резултати по време на разработването му.

Представеният автореферат е с общ обем от 40 страници. В него е направено кратко изложение на дисертационния труд по глави, приложени са справка за приносите на дисертационния труд и списъка с публикациите на докторанта свързани с разработваната тема. Общата ми оценка за представеният автореферат е, че той отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

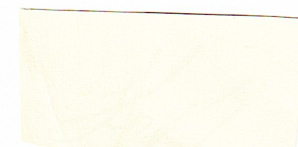
Въз основа на научените и приложените, от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Лесотехническия университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Николай Александров Ташев образователната и научна степен „**доктор**“ по научната специалност „Организация и управление на производството“ (горско стопанство и горска индустрия)

Дата: 20. 08 2024 г.

гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Николай Карев)